

§ 1 Meddelande om frågestund

Tredje vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 5 december kl. 14.00*.

§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2019/20:171

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:171 Kronofogdemyndighetens nedläggning av lokala kontor
av Ulla Andersson (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 28 november 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 3 Anmälan om faktapromemoria

Tredje vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM7 Förordning om fiskemöjligheter i Västerhavet 2020
COM(2019) 483 till miljö- och jordbruksutskottet

§ 4 Svar på interpellation 2019/20:150 om medinflytande för totalförsvarspliktiga

Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Hanna Gunnarsson har frågat mig vad jag menar att innebörden av förordningen avseende medinflytande är och varför det är viktigt, om jag delar frågeställarens syn på medinflytandets betydelse för att säkra legitimitet och folkförankring för pliktinstrumentet och hur dess oberoende ska kunna säkerställas samt om jag avser att göra några ändringar i förordningen om medinflytande för totalförsvarspliktiga (2017:1249) i syfte att klargöra den administrativa anslutningen mellan Pliktrådet och Försvarsmakten samt myndighetens praktiska ansvar.

Medinflytande för de totalförsvarspliktiga är en viktig fråga. Den är viktig för att de totalförsvarspliktiga ska ges en möjlighet att utveckla verksamheten i enlighet med utbildningens mål och i syfte att i övrigt främja goda utbildningsförhållanden. Detta gäller på såväl lokal som central nivå.

Tillämpningen av förordningen är ett ansvar för myndigheten, och myndigheten är skyldig att därigenom möjliggöra de totalförsvarspliktigas medinflytande.

Förordningen anger att de ledamöter som utses som ombud för de totalförsvarspliktiga ska ha tillgång till kansli och kanslistöd genom Försvarsmaktens försorg.

Regeringen följer myndighetens arbete med implementeringen av förordningen, som trädde i kraft den 12 januari 2018, och det pågår för närvarande inget arbete med att ändra den.

Anf. 2 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Stort tack till försvarsministern för svaret på interpellationen!

Denna interpellation handlar om Pliktrådet, det vill säga de fem mycket kunniga och engagerade personer som är valda till representanter som ska hjälpa till att förbättra de värnpliktigas vardag och också Försvarsmakten i dess helhet. De är värda vår stora tacksamhet för det arbete som de gör, och de för vidare ett stolt arv från tidigare generationers ledamöter i Pliktrådet.

Jag har, precis som jag vet att försvarsministern också har, träffat nuvarande Pliktrådet. De har fått sina kamraters förtroende att företräda Sveriges värnpliktiga och arbetar hårt för att ta fram rutiner för medinflytande. Pliktrådet kan sägas vara en kritisk vän. Med sina direkta erfarenheter av att göra värnplikt kan de vara ett bollplank och hjälpa till att utveckla Försvarsmaktens verksamhet men också, om det behövs, påtala brister och komma fram till lösningar. Det är såklart värdefullt för en myndighet att ha ett sådant råd, som kan vara med och göra saker bättre, knutet till sig.

Fru talman! Jag är glad över att försvarsministern delar synen på Pliktrådets och medinflytandets betydelse i Försvarsmakten i dag. För att det ska fungera så bra som möjligt krävs dock att ett antal saker uppfylls.

För det första måste de valda ombuden tas på allvar och bli lyssnade på i hela organisationen.

För det andra måste det praktiska kring Pliktrådets verksamhet fungera, så att rådet med trygghet och koncentration kan göra sitt arbete.

För det tredje måste rådet ha rätt och tillräckliga resurser.

För det fjärde, vilket jag tycker är det viktigaste som detta handlar om, måste rådets oberoende gentemot myndigheten säkras.

Vi som finns här på den politiska nivån ansvarar för de övergripande strukturerna för att myndigheternas arbete ska kunna fungera. Vi i Väns-terpartiet ser ett problem med den förordning om medinflytande som finns i dag, framför allt § 18. Paragrafen säger att Pliktrådet ska vara administ-rativt knutet till Försvarsmakten. Vi menar att denna paragraf behöver ses över och att Pliktrådets oberoende gentemot myndigheten behöver säkras.

När man är vald att ha inflytande över och ibland granska myndighet-ens arbete är det problematiskt att vara en del av densamma, och min fråga till försvarsministern kvarstår: Hur ska Pliktrådets oberoende kunna säkras om rådet samtidigt står så nära myndigheten som det gör i dag?

Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Den förordning vi har bottnar i hur vi hade det tidigare, när vi hade en mer omfattande och bredare värnplikt. Det är egentligen det regelverk som fanns då som nu har omsatts i en tappning som passar våra nuvarande förhållanden. I denna grundläggande fråga finns det ingen skill-nad mellan nu och då.

Vi ansåg det viktigt att få till stånd en reglering av medinflytandet när vi skulle återuppta värnplikten. Vi återaktiverade värnplikten i ett beslut av den 2 mars 2017. Vi tillsatte en särskild utredare på hösten 2017, och den 12 januari 2018 trädde förordningen i kraft för att kunna takta återak-tiverandet av värnplikten. Det handlade rubrikmässigt om ett moderniserat medinflytande för totalförsvarspliktiga.

Min bedömning är att det har tagit lite tid för rådet att komma igång med sin verksamhet. Detta kan ha olika orsaker, men i grunden åligger det Försvarsmakten att omsätta förordningen och skapa goda förutsättningar för inflytande både lokalt och centralt.

Jag har, som Hanna Gunnarsson sa, träffat Pliktrådets ledamöter för att ta del av deras synpunkter. Jag vet att de har haft dialog och kontakt med Försvarsmakten, och den senaste rapporten jag har är att man har en kon-struktiv dialog där man stegvis försöker lösa de problem som har varit. Den personal de har i dag är en anställd projektledare, men man stöder även rådet med en administratör. De har ett kansli, och man har arrangerat boende för ledamöterna i Pliktrådet.

Jag anser att det finns möjligheter att agera med kritik och granskning och att lyfta frågor som man tycker är förbisedda i verksamheten. Detta är en del i syftet. Pliktrådet ska också kunna vara ett samarbetsorgan mellan representanterna och Försvarsmakten för att på ett konstruktivt sätt kunna lösa problem som man upplever ute i verksamheten och för de värnplik-tiga.

Vi följer verksamheten, och jag tror att den stegvis kommer att utveck-las, förbättras och hitta bättre former. Vi är som sagt i början av en process. Vi har haft en tydlig dialog med Försvarsmakten om detta. Från politisk

sida är signalverket tydligt. Detta blev i grunden tydligt när vi tillsatte utredaren och också när vi tog beslut om den nya förordningen.

I samband med att detta utformades har vi haft uppgifter och synpunkter från Försvarsmakten, Officersförbundet, Saco studentråd, Sveriges Elevkårer, Sveriges Elevråd – Svea och Sveriges förenade studentkårer. Promemorian har varit remitterad till ett tjugotal olika myndigheter och organisationer. Där ingår Försvarsmakten, Saco, Försvarsförbundet, Sveriges Elevkårer och Sveriges förenade studentkårer. Ett noggrant arbete har alltså utförts för att detta ska uppfattas som en inkluderande verksamhet. Vi menar verkligen allvar med att detta ska bli något som fungerar bra.

Anf. 4 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Ett stort tack till försvarsministern för svaret. Vi är överens om hur viktigt detta är. Jag har också förstått att det är samma reglering som tidigare men att den eventuellt tolkas lite annorlunda nu. Det har ändå gått lite tid.

Det som jag funderar på ganska mycket är att vi under en tid har vetat att värnplikten skulle komma tillbaka och planerat för det. Jag är lite förvånad över att Pliktrådets verksamhet inte var lika planerad som jag upplever att värnplikten var redan från början. Jag ser verkligen fram emot att detta blir bättre stegvis, så som försvarsministern säger, och att vi kan lösa detta i dialog. Det tror jag nämligen behöver göras.

Jag vill säga några ord om varför detta är så otroligt viktigt. Både jag och försvarsministern tillhör partier som är mycket glada över att värnplikten återinfördes i Sverige. Vi ser det som en viktig del av folkförankringen, vi ser att det är nödvändigt för rekryteringen till Försvarsmakten i framtiden och vi ser att det finns en viktig bieffekt i detta genom att unga människor som värnpliktiga får träffas, arbeta tillsammans och leva tillsammans som jämlingar.

Jag och försvarsministern tillhör också partier som tycker att demokrati och inflytande i samhället är otroligt viktigt, inte bara på den övergripande samhällsnivån utan också på arbetsplatser och i skolor. Vi är förespråkare för starka fackföreningar och andra sammanslutningar där man kan få reellt inflytande över sin vardag och de beslut som påverkar en.

Plikttjänstgöringen är också en mycket speciell typ av tjänstgöring. Där tvingar vi faktiskt in människor till en verksamhet, och det kräver att staten tar ett speciellt extra ansvar för att det är bra arbetsmiljö, goda förhållanden och ett bra demokratiskt inflytande. Det krävs för förankringen och legitimiteten i värnplikten som system.

Det som knyter ihop värnplikten i sig och inflytandet är just Pliktrådet. Jag menar att det finns en tydlig långvarig svensk modell om inflytande och dialog i olika delar av vårt samhälle. Men det finns skäl till oro, och det finns brister som vi ser som skulle behöva åtgärdas. Försvarsministern är inne på att man håller på att lösa detta i dialog och att det går framåt. Jag ser mycket fram emot att få följa Pliktrådets arbete och i dialog med de ledamöter som finns där faktiskt se att det blir bättre så småningom.

Det var mycket intressant att försvarsministern nämnde att detta har gått ut på remiss till bland annat studentkårerna, eftersom jag tycker att det är en mycket intressant parallell att dra i detta sammanhang. De studentkårer som finns vid landets universitet och högskolor har ett liknande

uppdrag. Däremot är studentkårerna fristående och självständiga organisationer. De finansieras av sin myndighet, men de garanteras laglig rätt till inflytande och medbestämmande som oberoende och självständiga organisationer. Jag tror att det kan vara en modell att titta vidare på vad gäller Pliktrådet också framöver för att oberoendet ska kunna säkras.

Det är detta medskick som jag vill göra till försvarsministern i denna debatt, alltså att vi säkrar Pliktrådets oberoende från den myndighet som de är satta att ha inflytande över och vid behov faktiskt också ska kunna granska och påtala eventuella brister och lösa dem tillsammans.

Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag är helt enig med interpellanten om att arbetsmiljöfrågorna är viktiga, att det demokratiska inflytandet är viktigt och att värnpliktstjänstgöringen utformas på ett sådant sätt att man tycker att detta är en konstruktiv verksamhet. Jag har träffat många värnpliktiga i samband med förbandsbesök, och jag upplever i regel ett starkt stöd och ett stort engagemang för verksamheten. Det tycker jag ändå känns som en positiv grundanda i det arbete som genomförs i dag i Försvarsmakten.

Värnplikten pågår under en begränsad tid, och det handlar dessutom om en pliktlagstiftning. Det kanske inte är helt enkelt att åstadkomma kontinuitet i denna typ av verksamhet när det gäller det demokratiska inflytandet. Utifrån bland annat denna aspekt är det viktigt att man från statens sida eller från Försvarsmaktens sida bygger och garanterar strukturer för att detta ska kunna hålla över tid. Det är bland annat därför som vi har tagit fram denna förordning. Vi tillsatte en utredning som skulle kunna taktas så att vi ändå hade alla regelverk på plats när värnplikten aktiverades. Det klarade vi av. Över huvud taget gick det rätt så fort när vi återaktiverade värnplikten. Vi tog alltså beslutet den 2 mars 2017, och värnplikten aktiverades i januari 2018. Under denna mellantid hann vi också klara ut förordningen när det gällde medinflytandet.

Sedan tar det tid att bygga organisation. Det tar också tid att utveckla värnpliktsverksamheten som är återaktiverad. Den har legat nere under ett antal år. Själva återaktiveringen har krävt mycket av omställningsarbete och kräver det även fortsättningsvis. Om denna riksdag sedan beslutar att vi ska öka antalet värnpliktiga kommer det att krävas ytterligare förändringsverksamhet för att denna utmaning ska klaras av.

Jag ser att vi har en grund att stå på när det gäller denna verksamhet som kan vara en plattform, och som jag upplever är bättre nu än vad den var när vi inledningsvis började jobba med den. Jag ser det som förhållanden som delvis är att betrakta som naturliga. Men jag ser också fram emot att vi under det kommande året gör ytterligare framsteg i denna verksamhet och hittar former.

Vi har från departementet kontinuerlig kontakt med Försvarsmakten, och detta är en av de frågor som vi har tagit upp i denna dialog. Jag vet också att Försvarsmakten har haft flera dialoger med Pliktrådet om arbetsformer och om hur detta ska gå till.

Om vi ska klara denna verksamhet och få rätt form av inflytande långsiktigt tror jag ändå att den förordning som vi nu har är ett realistiskt sätt att gå till väga för att klara kontinuitet och långsiktighet. När det gäller just dessa synpunkter om att man ska kunna granska, komma med kritik och lyfta fram frågor som myndigheten uppfattas ha förbisett menar jag att

Prot. 2019/20:42
2 december

Svar på
interpellationer

denna möjlighet finns inom ramen för denna verksamhet. Den kan utvecklas mer och mer ju längre tiden går.

Jag tror att man i grunden kan ha ett bra samarbete mellan ett pliktråd och Försvarsmakten. Jag tycker inte att det ska finnas några större motsättningar i fråga om detta, eftersom man borde ha ett gemensamt intresse av att verksamheten fungerar på ett bra sätt och att de totalförsvarspliktiga upplever sig få en bra utbildning, känner sig bra behandlade och har en delaktighet.

Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V):

Fru talman! Jag vill tacka försvarsministern även för detta svar. Vi är helt överens om behovet av värnplikten och att den har ett mycket starkt stöd.

Att vi nu har fått tillbaka värnplikten är bra inte bara för hela totalförsvaret utan för hela landet. Vi får fler personer i landet som har en större kunskap om krisberedskap och totalförsvar.

Jag ser fram emot att den dialog som försvarsministern talar om ska fortsätta. Men jag måste ändå säga att det är klart att det i Pliktrådets arbete finns en inneboende motsättning mot den myndighet som man verkar gentemot. Man har gemensamma intressen, och man har en dialog. Men man har också en viss motsättning i att man som pliktråd faktiskt ska kunna påpeka när saker inte fungerar och kanske behöva ta obehagliga konflikter ibland.

Jag vill tacka försvarsministern för denna debatt. Vi är, som sagt, överens om värnpliktens betydelse och om hur viktigt medinflytandet är för de värnpliktiga. Vi är också överens om att Pliktrådet har en mycket stor möjlighet att bidra till en bättre försvarsmakt och en bättre värnplikt framöver. Vi är dock inte överens om behovet av att skriva om § 18 i förordningen om medinflytande för att kunna ge Pliktrådet en mer oberoende roll, så att det inte ska vara så administrativt knutet till Försvarsmakten som det är.

Jag hoppas att försvarsministern tar med sig några nya idéer från denna debatt och funderar vidare på denna fråga om hur vi stärker Pliktrådet och gör det mer oberoende. Jag hoppas verkligen att de praktiska problem runt Pliktrådets arbete som nu finns faktiskt kan lösas av rätt instans så snabbt och effektivt som möjligt.

Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag vill bara understryka, igen, att den information jag har fått tyder på att man jobbar konstruktivt med att lösa de praktiska frågorna.

När det gäller dialogen förutsätter jag att den kommer att fortgå mellan Pliktrådet och Försvarsmakten, för det är ju en av de mest grundläggande sakerna i den här verksamheten. Sedan är själva idén med att ha den här verksamheten att de värnpliktiga ska få ett medinflytande, vilket bland annat handlar om att ha möjlighet att peka på saker där man vill ha en förändring eller händelser eller företeelser som är viktiga att ta upp i de här sammanhangen. Det är alltså själva grundidén.

Vi kommer att jobba vidare inom den förordning och de regelverk som finns. Jag tror att man kan göra mycket utvecklingsarbete med det som ram. Jag ser det som alldeles för tidigt att bestämma sig för att detta inte fungerar. Vi hade en verksamhet som i stort sett byggde på de här grunderna tidigare och som var väl utvecklad och fungerande, och det berodde

mycket på att vi hade en värnplikt av stor omfattning där detta blev ett inarbetat system. Nu började vi med det här den 1 januari 2018. Det är alltså en rätt kort tid som har gått, men stegen har ändå tagits, och åt rätt håll.

Jag tackar för den här debatten. Det är viktigt att det finns en bevakning och påstötningar från riksdagen även i den här frågan. Tack för interpellationen!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2019/20:42
2 december

Svar på
interpellationer

§ 5 Svar på interpellation 2019/20:136 om en nationell handlingsplan mot bortförande och bortgifte av barn

Anf. 8 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Ann-Sofie Alm har frågat justitie- och migrationsministern om han är beredd att skyndsamt arbeta fram en nationell handlingsplan mot bortförande och bortgifte av barn. Vidare har Ann-Sofie Alm frågat vilka åtgärder justitie- och migrationsministern anser behövs i en sådan nationell handlingsplan för att inget barn i Sverige ska riskera att bli bortfört och bortgift. Interpellationen har överlämnats till mig.

Ann-Sofie Alm pekar på en angelägen samhällsutmaning. Hedersrelaterade brott innebär allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter och barnets rättigheter. En handlingsplan kan vara ett sätt att ta ett samlat grepp om problemet. Det väsentliga är dock konkreta åtgärder som minimerar risken för att barn ska föras ut ur landet och giftas bort. Sådana åtgärder vidtar regeringen fortlöpande inom ramen för den tioåriga nationella strategin för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor som beslutades 2016 samt den överenskommelse som regeringspartierna har slutit med Centerpartiet och Liberalerna.

Sammantaget har regeringen under senare år tagit drygt 40 initiativ som är särskilt relevanta i arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck, varav flera tar sikte på barn- och tvångsäktenskap. Inom Regeringskansliet bereds för närvarande förslag om införande av ett särskilt barnäktenskapsbrott, en särskild straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv, ett straffsanktionerat utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att exempelvis ingå äktenskap samt utökade möjligheter att omhänderta och spärra pass. Ambitionen är att besluta om en proposition under våren 2020.

Regeringen har förstärkt Utrikesdepartementets arbete för nödställda utomlands med fokus på barn- och tvångsäktenskap. Satsningen har inneburit ökad kapacitet att hantera denna typ av ärenden inom utrikesförvaltningen samt en utveckling av arbetsmetoder och kunskap som är värdefull även för förebyggande insatser i kommunerna. Regeringen har nyligen uppdragit åt Socialstyrelsen att lämna förslag på hur möjligheterna att ge öppna insatser utan samtycke till barn och unga ska kunna öka så att socialtjänsten kan ingripa tidigt också när samtycke saknas och förutsättningarna för tvångsvård inte är uppfyllda.

Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket och Socialstyrelsen har fått ett gemensamt uppdrag att verka för ökad upptäckt av bland annat hedersrelaterat våld och förtryck

mot vuxna och barn i berörda klientgrupper. Vidare har regeringen förstärkt länsstyrelsernas arbete att förebygga och bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck, inklusive Länsstyrelsen i Östergötlands läns nationella uppdrag på området och stöd till kommun- och myndighetsgemensamma resurscentrum för utsatta barn och vuxna på flera platser i landet. Nationellt centrum för kvinnofrid vid Uppsala universitet har fått i uppdrag att se över om Kvinnofridslinjen kan utvidgas till att utgöra en heltäckande stödtelefon för alla som utsätts för våld och förtryck i hederns namn.

Sammanfattningsvis bedriver regeringen ett omfattande arbete i dessa frågor men med insikt om att betydande utmaningar kvarstår.

Anf. 9 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka ministern för svaret. Jag tvivlar inte på att ministern ser att saker behöver göras, och jag tycker att det är positivt att regeringen ser att en nationell handlingsplan kan vara en lösning. Jag menar att det är just en nationell handlingsplan som måste till.

Fru talman! Jag hade dock gärna sett att justitie- och migrationsminister Morgan Johansson hade tagit den här debatten. Detta är nämligen något som vi i dagligt tal lite slarvigt kallar bortgift eller barnäktenskap, och även om det naturligtvis är en jämställdhetsfråga – det måste jag säga – är det en jämställdhetsfråga som alltid handlar om grova, systematiska brott. Det är brott som kommer att upprepas i generationer om vi inte gör någonting åt det.

Det handlar om ohyggliga brott där flickor som är alldeles för unga tvingas till ett frihetsberövat liv som ägodel till en äldre man, som därmed har fri tillgång till hennes kropp. Vi talar om frihetsberövande, fru talman. Vi talar om ett liv utan rättigheter och med upprepade våldtäkter mot barn, liksom misshandel. Vi talar om ett så stort svek från både familj och samhälle att det krävs att flickan har en helt omänskligt stor själ och ett otroligt hjärta för att kunna förlåta.

Fru talman! Vid sommaren slut i år hade 44 barn blivit bortförda och bortgifta mot sin vilja. Siffran 44 kommer från Länsstyrelsen i Östergötlands län, där den nationella stödlinjen för hedersförtryck fått denna vetskap genom samtal. Mörkertalet är naturligtvis mycket stort. Även om denna kriminella företeelse har förekommit under många år har skyddsnätet i Sverige, ytterst kommunerna, inte vetskap om hur många barn det handlar om. Man vet inte hur många som förs ut ur landet för att giftas bort, hur många som gifts bort inom landet eller hur många som är i riskzonen. Ännu färre tjänstemän vet hur de ska hantera saken när ett brott är begånget.

Det förebyggande arbetet i kommunerna och alla de sammanhang där människor möts måste stärkas. Kommunerna, skolan, socialtjänsten, polisen, tandläkarna, vården – *alla* behöver föra statistik över försvunna barn. Myndigheterna behöver också arbeta tillsammans för att följa upp statistiken. Det ska nämligen aldrig någonsin vara oklart att vi i Sverige inte accepterar barnäktenskap eller tvångsgifte. Ingen ska kunna tvivla på att vi ser det som våldtäkt mot barn och som kidnappning. Alla ska veta att det är ett brott man döms hårt för.

Jag har respekt för att ministern anser att detta är någonting som kräver punktinsatser, och det krävs i akuta lägen. Det behövs dock mer än ett 73-punktsprogram som ska bockas av, för det krävs nationell och gemensam handling. Då måste man dock veta hur stort problemet är, fru talman, och jag vill därför fråga ministern om hon vet hur många barn som blivit bortförda och tvångsgifta hittills i år.

Prot. 2019/20:42
2 december

Svar på
interpellationer

Anf. 10 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Ann-Sofie Alm för inlägget och för den inlevelse och det engagemang som riksdagsledamoten visar i dessa frågor. Utifrån det uppdrag jag har som jämställdhetsminister känner jag att det finns en trygghet i att veta att vi är många, brett i flera olika partier, som tycker att de här frågorna är viktiga. Det är viktigt för de människor som är utanför Riksdagshuset, och det är dem vi talar om. Det är de som berörs. Jag vill alltså börja med ett stort tack både för att frågan lyfts och för inlägget och engagemanget.

Jag vill också säga att det finns ett brett engagemang i regeringen kring de här frågorna. Det är oerhört tydligt att de är prioriterade; den tryggheten har jag också med mig in i det här uppdraget. Morgan Johansson har ett väldigt stort engagemang och driver också på i dessa frågor med kraft.

Jag tänker att det finns många olika saker vi behöver göra. En sak vi behöver jobba aktivt med är just lagstiftningen, som ligger på justitieministerns bord. Regeringen satte under den förra mandatperioden igång en utredning, och det är oerhört viktigt att vi jobbar med utredningarna för att komma framåt i de här frågorna. Lagstiftningsprocesserna tar nämligen tid.

Det innebär att vi nu har en utredning, *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet*, som har lämnat förslag. Där finns flera förslag som handlar om att stärka skyddet av dem som har utsatts. Några av förslagen handlar om att vi ska skärpa lagstiftningen för barnäktenskap och att den lagstiftning om tvångsäktenskap som vi har i dag inte räcker till. Det finns också förslag i utredningen om utreseförbud och att kunna besluta om ett straffsanktionerat utreseförbud för barn som riskerar att föras utomlands för att giftas bort.

Vi ska försvåra att barn över huvud taget förs ut ur landet. När de väl har förts ut ur landet är jobbet för att få tillbaka barnen hem mycket svårare. Det jobbet ska också göras, men det allra bästa är att förhindra att de över huvud taget förs ut.

I utredningen finns också förslag om att spärra och återkalla pass och att inte utfärda pass över huvud taget. Det finns alltså flera förslag i den utredning som regeringen just nu arbetar med. Planen är att återkomma med en proposition våren 2020. Detta är ett oerhört viktigt arbete.

Det finns också mycket mer vi behöver göra i de här frågorna. Jag vill framhålla det som jag sa i svaret på interpellationen i mitt första inlägg: Vi har en plan för arbetet mot hedersrelaterat våld och förtryck. Det är den nationella strategin mot mäns våld mot kvinnor inklusive hedersrelaterat våld och förtryck. Det finns också ett särskilt åtgärdsprogram kopplat till strategin.

Det som är viktigt här är att vi agerar i de här frågorna och att vi vidtar åtgärder både när det gäller lagstiftning och när det gäller det förebyggande arbetet och skyddet och stödet för dem som utsatts. Det handlar också

om insatser för att öka kunskapen i samhället, inte minst bland yrkesverksamma, så att vi kan göra ett bättre jobb för dem som lever under hedersförtryck i Sverige i dag.

Anf. 11 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Jag ser engagemanget hos ministern. Kanske man ska se min fråga om ministern visste hur många barn som har blivit bortförda som retorisk. Ingen vet ju med säkerhet hur många barn det handlar om. Jag ställde inte frågan av elakhet eller som ett försök att sätta ministern på pottkanten, fru talman. Jag vill verkligen visa på riktigt att det handlar om en nationell handlingsplan där alla myndigheter arbetar tillsammans till dess att barnet är återfunnet och tryggt och de skyldiga har ställts inför rätta.

Handlingsplanen behöver innehålla en vetenskap och klara direktiv om hur man hjälper ett utsatt barn som systematiskt har utsatts för övergrepp i hederns namn. Hur hjälper man barnet tillbaka till ett normalt liv? Men det är naturligtvis lika viktigt hur man förebygger så att det aldrig någonsin ska kunna hända.

Jag har lite svårt att förstå att det i vårt upplysta tidevarv bara är några månader sedan vi fattade ett beslut här i kammaren om att alla barnäktenskap ska vara förbjudna. Det är egentligen oförståeligt att vi väntade så länge med det.

Fru talman! Ministern säger i sitt svar att jag pekar på en angelägen samhällsutmaning. Jag skulle vilja understryka att det inte är någon utmaning; det är ett angeläget samhällsproblem som vi måste lösa. I Sverige begås brott mot mänskliga rättigheter. Vi kan inte låta det ske.

Därför, fru talman, skulle jag vilja ställa två frågor till ministern. Vill man göra gemensam sak med oss moderater, för vi har förslag om en gemensam kraftsamling kring en nationell handlingsplan? Och när kan vi i så fall se att det rör sig i frågan och att den hamnar på plats?

Anf. 12 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag vill be om överseende med att jag inte svarade på frågan. Det skulle jag givetvis ha gjort. Vet jag hur många barn som har förts ut ur landet? Svaret är nej. Vi vet inte det. Jag delar helt interpellantens uppfattning att det finns ett stort mörkertal – absolut.

Vartenda barn som förs ut från Sverige för att giftas bort är ett misslyckande. De här barnen ska vara hemma i Sverige, och de ska leva i trygghet och frihet. Det här är en viktig fråga som lyfts, och det finns ett stort mörkertal. Det är jag helt och fullt övertygad om.

Jag vill också vara tydlig med att vi aldrig kommer att acceptera hedersrelaterat våld och förtryck. Mänskliga rättigheter gäller alla. Barns rättigheter gäller alla barn i det här landet. Vi gör uppskattningen att 100 000 ungdomar i Sverige lever under hedersförtryck, så vi har verkligen ett stort jobb att göra. Det här är en av våra viktigaste frihetsfrågor, trygghetsfrågor och jämställdhetsfrågor.

Jag utesluter inte att vi tar fram en handlingsplan. Regeringen har tagit fram en särskild handlingsplan för arbetet mot könsstämpning, exempelvis, där vi specifikt går in i frågan för att se till att komma framåt och göra fler insatser för dem som är utsatta för detta. Könsstämpning är ett fruktansvärt övergrepp.

Jag utesluter inte att vi tar fram fler handlingsplaner, men jag tänker så här: Det är jättebra med en handlingsplan. Men det man måste komma ihåg är att det inte är handlingsplanen i sig som är viktig, utan det är att vi *gör* något. Och det gör regeringen.

Jag är givetvis, precis som i alla frågor, öppen för förslag. Jag tycker att man alltid ska vara öppen för förslag oavsett om de kommer från det egna partiet eller från samarbetspartier. Det kan också vara kloka förslag som lyfts fram av andra partier. Jag tycker att man som politiker gör rätt i att lyssna på förslag och värdera dem.

Vårt uppdrag i politiken är att göra skillnad för de människor som lever i det här landet. Det är på grund av den drivkraften jag förutsätter att vi alla har gått in i politiken. Därför tror jag att vi i Sverige generellt gör större nytta i politiken om vi lyssnar på varandra. Alla goda förslag om vad vi behöver göra för att komma framåt i de här frågorna är jag självklart öppen för att lyssna till.

Vi har väldigt mycket som vi behöver göra. Det finns en fråga som jag skulle vilja lyfta utöver att vi behöver skärpa lagstiftningen, vilket är viktigt att göra med de utredningsförslag som vi just nu bereder. Men också denna fråga känner jag starkt för, och den handlar om att öka möjligheten till att göra insatser för barn utan föräldrarnas samtycke.

I dag har vi en lagstiftning i Sverige som innebär att om föräldrar säger nej till insatser från socialtjänstens sida har socialtjänsten väldigt svårt att göra något.

Som tidigare socialborgarråd i Stockholms stad, under förra mandatperioden, känner jag verkligen oerhört starkt för denna fråga. Min uppfattning är att vi inte kan låta föräldrars rätt att säga nej gå före barns rätt till stöd och hjälp. Det är oerhört viktigt inte minst för barn som lever under hedersförtryck att vi i ett så tidigt skede som möjligt kan gå in och ge dem hjälp även om villkoren för tvångsvård inte är uppfyllda.

Det är vårt jobb i det här landet att stärka barns rättigheter och att stå på barnens sida. Det behöver vi verkligen göra för de barn och ungdomar i Sverige som i dag lever under hedersförtryck.

Anf. 13 ANN-SOFIE ALM (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Det är mycket allvarligt att jämställdheten hotas av fundamentalistiska och traditionalistiska krafter som aldrig har försvagats och som fortfarande härskar med hjälp av tvångsgifte och förtryck. Det handlar också om kontroll av kvinnors och flickors klädsel.

Att blunda för det här är att svika dem som är utsatta. Men det är också att svika alla våra mammor och våra mormödrar som har funnits före oss och kämpat med både blod och stolthet för att vi ska kunna åtnjuta den frihet och den jämställdhet som vi har i dag.

Svenska myndigheter behöver arbeta aktivt för att motverka den här ojämställdheten och beivra brotten mot mänskliga rättigheter. 44 barn är två skolklasser, och mörkertalet är så mycket större. Det är fasansfullt att tänka på.

Fru talman! Att barnäktenskapsbrott särskiljs från tvångsäktenskap är bra, för när ett barnäktenskap tillåts har brottet redan begåtts. Att kunna dra in pass vid oro för barnäktenskapsbrott är också bra.

Men, fru talman, innan lagen kan vara i skarpt läge krävs ett digert, gemensamt arbete och gemensam handling från alla i sammanhanget tänkbara myndigheter.

Jag ser fram emot att arbeta tillsammans med ministern framöver tills vi har en fungerande och effektiv handlingsplan som faktiskt gör skillnad för barns trygghet och framtid.

Anf. 14 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP):

Fru talman! Jag uppskattar det här meningsutbytet mycket.

Jag utesluter som sagt inte att vi tar fram en handlingsplan, men jag kommer inte att sitta och vänta på att det tas fram en handlingsplan. Vi agerar och kommer att fortsätta att agera, för vi behöver göra mycket mer i de här frågorna.

Några saker som vi har gjort är att vi har förstärkt Utrikesdepartementets arbete med att få hem barn igen till Sverige, men som jag sa tidigare är det viktiga att de över huvud taget inte förs ut ur landet.

Vi jobbar just nu med att etablera gemensamma resurscentrum på flera platser runt om i landet där flera verksamheter samlas under ett tak för att man ska kunna ge bättre stöd till utsatta.

Vi har sett till att det ska finnas en nationell stödtelefon för utsatta för hedersvåld. Det är kvinnofridslinjen som har fått ett tydligt uppdrag att rikta sig till kvinnor och flickor som är utsatta för hedersvåld.

Vi jobbar hela tiden med att stärka kunskapen bland yrkesverksamma.

Vi har kommit en lång väg i Sverige det senaste decenniet, men vi har väldigt mycket kvar att göra när det gäller att stärka kunskapen om de här frågorna.

Vi permanentar det nationella kompetensteamet mot hedersbrott. Vi har också gett ökade resurser till kompetensteamet vid Länsstyrelsen i Östergötland.

Det är flera olika insatser som pågår. En väldigt viktig sak är också att vi måste jobba med roten till problemet, alltså själva hedersnormerna. Vi måste komma åt grundproblemet.

Att förändra normer och värderingar är svårt och kan vara tidskrävande, men det är inte omöjligt. Vi vet att det går att förändra normer och värderingar. Det är något som jag tror att vi behöver bli bättre på att jobba med. Vi behöver lära oss mer om hur vi ska göra.

Vi kan inte lämna de här ungdomarna i sticket, utan vi måste också ta kampen mot själva roten till problemet och bekämpa hedersnormerna.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 6 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motion

med anledning av framst. 2019/20:RS5 Riksrevisionens ledningsstruktur 2019/20:3436 av Mia Sydow Mölleby m.fl. (V)

Följande interpellationer hade framställts:

den 29 november

2019/20:177 Arbetsmiljön inom äldreomsorgen

av *Saila Quicklund* (M)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:178 Förvaringen av städers privilegiebrev

av *Mats Green* (M)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:179 Lika villkor för offentliga och privata vårdgivare

av *Elisabeth Björnsdotter Rahm* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:180 Kryphål för att få permanent uppehållstillstånd

av *Jonas Andersson* i Skellefteå (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 29 november

2019/20:511 Civilsamhällets roll i integrationsarbetet

av *Åsa Eriksson* (S)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:512 Effektivare brottsupplärning

av *Beatrice Ask* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:513 Riksväg 83

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:514 Försvarsmaktens utrustning för kvinnor

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2019/20:515 Samverkan mellan Utrikesdepartementet och Försvarsdepartementet

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:516 Bristfällig lastsäkring

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:517 Regeringens hantering av vårdmomsen

av *Niklas Wykman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:518 Vattenkraftens betydelse och förutsättningar
av *Rickard Nordin* (C)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
2019/20:519 Fordonsskatten på husbilar
av *Per Schöldberg* (C)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 29 november

2019/20:403 Regelverket för vattenskotrar
av *Åsa Coenraads* (M)
till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

den 30 november

2019/20:468 Hongkong och Kina
av *Helena Antoni* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 10 Kammaren åtskildes kl. 11.42.

Sammanträdet leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

JOHAN WELANDER

/Olof Pilo

§ 1 Meddelande om frågestund.....	1
§ 2 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 3 Anmälan om faktrapromemoria	1
§ 4 Svar på interpellation 2019/20:150 om medinflytande för totalförsvarspiktiga.....	2
Anf. 1 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	2
Anf. 2 HANNA GUNNARSSON (V).....	2
Anf. 3 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	3
Anf. 4 HANNA GUNNARSSON (V).....	4
Anf. 5 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	5
Anf. 6 HANNA GUNNARSSON (V).....	6
Anf. 7 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	6
§ 5 Svar på interpellation 2019/20:136 om en nationell handlingsplan mot bortförande och bortgifte av barn	7
Anf. 8 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	7
Anf. 9 ANN-SOFIE ALM (M).....	8
Anf. 10 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	9
Anf. 11 ANN-SOFIE ALM (M).....	10
Anf. 12 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	10
Anf. 13 ANN-SOFIE ALM (M).....	11
Anf. 14 Statsrådet ÅSA LINDHAGEN (MP)	12
§ 6 Bordläggning.....	12
§ 7 Anmälan om interpellationer.....	13
§ 8 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	13
§ 9 Anmälan om skriftliga svar på frågor	14
§ 10 Kammaren åtskildes kl. 11.42.....	14